

حبل الله یعنی نقاط وحدت/مسلمانان موظف اند برای رفع اختلاف بکوشند

یک عضو هیات علمی دانشگاه مذاهب اسلامی با بیان اینکه حبل الله همان اصول مشترک میان تمام مذاهب اسلامی است، گفت: طبق آیه انما المومنون اخوه، مسلمانان موظف اند در جهت رفع اختلافات بکوشند.

یک عضو هیات علمی دانشگاه مذاهب اسلامی با بیان اینکه حبل الله همان اصول مشترک میان تمام مذاهب اسلامی است، گفت: طبق آیه انما المومنون اخوه، مسلمانان موظف اند در جهت رفع اختلافات بکوشند. خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه: تمایزات فرق گوناگون اسلامی، امری اجتناب ناپذیر است که به دلایل مختلف پدید آمده است. مسلمانان با شناخت عقاید یکدیگر می‌توانند زندگی خوبی را در کنار هم داشته باشند و پیامبر رحمت نیز هماره دغدغه اتحاد مسلمانان را داشتند.

در این خصوص با حجت الاسلام مجید قربانعلی دولابی، عضو هیات علمی دانشگاه مذاهب اسلامی و مدرس حوزه علمیه به گفتگو نشستیم که در ادامه از نظر می‌گذرد؛

*فرق و مذاهب اسلامی تمایزاتی با هم دارند که همین تمایزات هویت آنها را تشکیل می‌دهد؛ چرا توصیه می‌دهد؛ شود که نباید به این تمایزات اهمیت داد و به وحدت فکر کرد؟

هر کدام از مذاهب اسلامی خصوصیات و ویژگی‌هایی دارند که باعث تمایز آنها از سایر فرق و مذاهب اسلامی شود و هر مذهبی ممکن است که با تعدادی خاص از ویژگی‌ها مورد شناسایی واقع شود. برای مثال شاخه اصلی مذهب تشیع آن است که در مسأله امامت و جانشینی رسول خدا(ص)، امیرالمومنین علی بن ابی طالب(ع) را جانشین بلافاصل و بدون واسطه رسول خدا(ص) می‌داند؛ و ویژگی اصلی اهل سنت از نظر اعتقادی همین موضوع هست که اهل سنت معتقد به روند خاصی در خلافت هستند و امیرالمومنین علی(ع) را خلیفه چهارم می‌داند.

این تمایزها هم در اصول اعتقادات وجود دارد هم در فروع؛ برای نمونه در اصول اعتقادات، شاید اصلی‌ترین اصول اعتقادات مکتبی مثل مکتب معتزله اصول پنجگانه این مذهب باشد یا فرض کنید در اصول دین آنچه که شیعه را شاخص قرار می‌دهد و از سایر مذاهب جدا می‌کند، همان مسأله عدل و بعد از آن مسأله امامت است که شیعه با توجه به تفسیری که از مسأله عدل الهی و مسأله امامت و جانشینی رسول خدا دارد، تمایز با سایر مذاهب اسلامی پیدا می‌کند.

این تمایز در فروع دین هم وجود دارد. برای مثال، مسأله قیاس برای اولین بار به طور جدی توسط ابوحنیفه مطرح شد و شاخص اصلی مکتب حنفی در فقه قرار گرفت، اما از برخی از مذاهب دیگر آن را پذیرفتند و در فقه خودشان وارد کردند.

توجه به تمایزها اگرچه که برای شناختن مذاهب امری لازم است، اما اگر روی آن بیش از اندازه لازم تکیه و تاکید شود، می‌تواند باعث جدا شدن مذاهب از هم شود

معمولاً مذاهب بر تفاوت‌ها و تمایزها به طور جدی تکیه دارند و هر مذهبی اگر تمایزی با سایر مذاهب داشته باشد، آن را علامت حق بودن خود تلقی می‌کند و نشانه این می‌داند که در این مسأله خاص، سایر مذاهب به خطا رفته‌اند، اما نکته اینجاست که لازم است در اینجا به آن توجه شود این است که توجه به تمایزها اگرچه که برای شناختن مذاهب امری لازم است، اما اگر روی آن بیش از اندازه لازم تکیه و تاکید شود، می‌تواند باعث جدا شدن مذاهب از هم شود. یعنی مذاهب به جای اینکه روز به روز بهم نزدیک‌تر شوند و همدیگر را درک کنند، از یکدیگر دور می‌شوند و با هم اختلاف پیدا می‌کنند.

بنابراین آنچه که در عمل و در نهایت مناسب است؛ تر به نظر می‌رسد هم از جهت عقلی هم با کمک استدلال؛ هایی که به کمک آیات قرآن و احادیث شریف نبوی صورت می‌گیرد و همچنین از احادیث ائمه اهل بیت (ع) استخراج می‌شود، این است که ما باید بر آنچه که اصول مشترک میان تمام مذاهب اسلامی است، تکیه کنیم اصولی که در قرآن به حبل الله تعبیر شده است. در سوره مبارکه آل عمران می‌بینیم که خداوند متعال می‌فرماید: واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا.

ما باید بر آنچه که اصول مشترک میان تمام مذاهب اسلامی است، تکیه کنیم اصولی که در قرآن به حبل الله تعبیر شده است

در مورد اینکه این حبل الله به چه معناست، نظرات مختلفی ابراز شده است و مصادیق مختلفی برای حبل الله ذکر کرده‌اند. اما در نهایت می‌توانیم بگوییم حبل الله هر چیزی است که در حکم ریسمانی قرار می‌گیرد که بتواند انسان‌ها را به خداوند متصل کند و انسان‌ها را در مسیر الهی قرار دهد. بنابراین حبل الله می‌تواند رسول خدا یا احادیث آن حضرت و یا سنت ایشان باشد. می‌تواند اهل بیت(ع) باشند و قرآن باشد و می‌تواند اموری باشد که خیلی از مسلمانان در آن اتفاق نظر دارند. بنابراین اگر مسلمانان این امور مورد اتفاق را حبل الله تلقی کنند و به حبل الله هم چنگ بزنند و یک دست به سمت آنچه که مورد اتفاق همه آنهاست حرکت کنند این می‌تواند

زمینه خوبی برای نزدیکتر شدن و تقریب میان امت اسلامی باشد.

البته‍ مهم آن است که میان امت اسلامی تفاهم و تقریب ذهنی و قلبی صورت گیرد یعنی اینکه هم از جهت ذهنی هر گروهی ادله گروه دیگر را شناسایی کند و بداند نظر آنها از کجا ناشی شده است. یعنی بر کدام آیه یا بر کدام حدیث مبتنی است.‍ البته از جهت قلبی نیز با هم انسجام داشته باشیم. خداوند متعال مومنان را برادران یکدیگر معرفی کرده است و در سوره مبارکه حجرات می‍فرماید:«انما المومنون اخوه»‍ حبل الله هر چیزی است که در حکم ریسمانی قرار می‍گیرد که بتواند انسان ها را به خداوند متصل کند و انسان ها را در مسیر الهی قرار دهد.

این آیه نه تنها مومنان را برادر می‍شمارد، بلکه این وظیفه را بر گردن مومنان قرار می‍دهد که اگر در میانشان اختلافی وجود دارد، موظف هستند بکوشند آن اختلاف برطرف شود. قرآن در ادامه می‍فرماید:«فاصلحوا بین اخویکم»‍ میان برادران خود اصلاح و آشتی را برقرار کنید.

البته روشن است که برقراری اصلاح میان امتی به بزرگی امت اسلامی که تنوع زیادی دارد، چه از جهت جغرافیا و چه از جهت تاریخی و چه نژادی و چه‍زبانی و فرهنگی، تنها با تکیه کردن بر امور اشتراک دارند که در صدر آنها توحید و نبوت و قرآن است امکان دارد.

-*آیا لازم است که سران فرق و مذاهب با هم مباحثه کنند تا به لحاظ نظری به وحدت برسند و تنها یک فرقه اسلامی داشته باشیم؟ آیا این امر امکان دارد؟

اینکه افرادی از عالمان مذاهب مختلف اسلامی در کنار هم بنشینند گفتگوی علمی انجام بدهند سخن خود را به گوش دیگران برسانند و سخن دیگران را بشنوند، می‍تواند برکات زیادی را به همراه داشته باشد. اما مطمئناً منظور از چنین گفتگویی این نیست که یکی از مذاهب کمرنگ شود پاک شود از بین برود و مذهب دیگری جایگزین شود، زیرا کمتر کسی با این رویکرد موافق خواهد بود، بلکه هدف اصلی از این نشست ها و‍گفتگوها معرفت پیدا کردن نسبت به یکدیگر است تا بتوانند تعایش و همزیستی با هم داشته باشند.

بنابراین من فکر می‍کنم که این گفتگوها لازم است اما نباید هدف این گفتگوها این باشد که یک فرقه بر گروه های دیگر چیره شود و همه پیرو یک گروه شوند، بلکه هدف اصلی این است که این گروه ها همدیگر را بشناسند و بعد از اینکه یکدیگر را شناختند بتوانند با یکدیگر به خوبی زندگی کنند آنگونه که خداوند از ما خواسته تا مسلمانان در کنار یکدیگر زندگی مسالمت آمیز داشته باشند.

آیه «انما المومنون اخوه»‍ فاصلحوا بین اخویکم»‍ این وظیفه را بر گردن مومنان قرار می‍دهد که اگر در میانشان اختلافی وجود دارد، موظف هستند بکوشند آن اختلاف برطرف شود

چه بسا بتوان گفت تا زمانی که یک مرجع معصوم برای تفسیر اسلام پیدا نشود، یعنی تا زمان ظهور حضرت مهدی(عج) شاید این انتظار که مذاهب اسلامی همه اتفاق نظر پیدا کنند رویا و دور از حقیقت باشد.

در طول تاریخ ادیان و در تاریخ دین اسلام می‍بینیم‍ که تفسیرهای متعدد از برخی‍متون، گاهی مستند به هوای نفس و اغراض شیطانی است و گاهی‍اوقات هم واقعا خطاها و اشتباه ها باعث می‍شود که تفاسیر مختلفی صورت گیرد. گاهی‍اوقات شرایط و اوضاع فرهنگی و جغرافیایی زمانه ممکن است باعث تفسیرهای مختلفی شود. این به معنای آن نیست که همه آنها درست باشد من نمی‍خواهم بگویم همه فهم ها درست هستند، اما می‍خواهم بگویم چیزی است که به طور طبیعی اتفاق می‍افتد و از بین بردن آن هم کار ساده‍ای نیست و من فکر می‍کنم که با ظهور حضرت مهدی(عج) که یک مرجع مورد اعتماد همه مسلمانان هستند، چنین اتفاقی می‍تواند بیفتد و تمام کژي ها می‍توانند از بین بروند و همه به یک وحدت در اعتقاد، وحدت در اصول دین و وحدت در فروع دین برسند.

*به نظر شما تأکید بر چه اصولی می تواند به وحدت و انسجام بیشتر امت اسلامی کمک کند؟ آیا حب اهل بیت(ع) می تواند به عنوان محور وحدت مطرح باشد یا اینکه باید بر رسول خدا و کتاب قرآن تأکید کرد؟

اصولی که می‍توانند در امت اسلامی وحدت آفرین باشند، در واقع همان اصولی هستند که میان همه امت اسلامی به خوبی شناخته شده اند و همه به آن اعتقاد دارند. در صدر این اصول همان طور که قبلاً هم اشاره شد، توحید و اعتقاد به وجود خدای یگانه‍ای که هیچ شریکی چه در ذات و چه در افعال و چه در عبادت و چه در سایر امور و مراتبی که در مباحث توحید مطرح است برای او قائل نیستیم. دیگری اعتقاد به پیامبران و در صدر همه آنها پیامبر اسلام(ص) و رسالت آن حضرت همچنین کتاب آسمانی قرآن محور بسیار خوبی‍ برای اتحاد و یگانگی امت اسلامی هستند.‍

همچنین اعتقاد به قبله مشترک و حج بیت الله الحرام نیز می‍تواند و کعبه به عنوان خانه توحید که همه مسلمانان در همه عالم حج را لاقل یک بار در عمر برای کسانی که مستطیع می‍شوند واجب می‍دانند. حج سفری معنوی و پر برکت برای همه امت اسلامی است و می‍تواند نشاندهنده قدرت امت اسلامی و عامل وحدت باشد.

متأسفانه در زمان های گذشته بر اثر تبلیغات دشمنان یا افراد ناآگاه، به شیعیان القا می‍شد که اهل سنت دوستدار اهل بیت عصمت و طهارت (ع) نیستند و حتی دشمنان آنها هستند و از آن طرف در میان اهل سنت القا شده

بود که شیعیان قائل به ارزش و اهمیتی برای کتاب خدا نیستند و قرآن را [zwnj&](#) کتابی تحریف شده می [zwnj&](#) دانند از دیگر عواملی که می [zwnj&](#) تواند به امت اسلامی خیلی کمک کند تا به یکدیگر نزدیکی و تقریب پیدا کنند، محبت اهل بیت عصمت و طهارت یعنی اهل بیت پیامبر (ص) است. بزرگوارانی که محبت آنها [zwnj&](#) واجب است و تمام مسلمانان خود را از محبان [zwnj&](#) اهل بیت (ع) می [zwnj&](#) دانند.

متأسفانه در زمان های گذشته بر اثر تبلیغات دشمنان یا افراد ناآگاه، به شیعیان القا می [zwnj&](#) شد که اهل سنت دوستدار اهل بیت عصمت و طهارت (ع) نیستند و حتی دشمنان آنها هستند و از آن طرف در میان اهل سنت القا شده بود که شیعیان قائل به ارزش و اهمیتی برای کتاب خدا نیستند و قرآن را [zwnj&](#) کتابی تحریف شده می [zwnj&](#) دانند، اما اکنون بعد از اینکه سالها از تلاش عده [zwnj&](#) ای از مردان و رجال تقریب گذشته است، این تفکر روز به روز [zwnj&](#) کمرنگ [zwnj&](#) تر می [zwnj&](#) شود.

* به دانشجویان فرق مختلف اسلامی در تعامل با یکدیگر چه توصیه [zwnj&](#) ای دارید؟
اگر دانشجویان ما به عنوان بخشی از فرزندان جامعه و کسانی که به زودی سازندگان فرهنگ مسلمانان خواهند شد، به مسأله تقریب و وحدت امت اسلامی به طور جدی نگاه کنند، مطمئناً ثمرات [zwnj&](#) بسیار خوبی خواهد داشت. ما در روایات متعددی می [zwnj&](#) بینیم که پیامبر چقدر ناراحت می [zwnj&](#) شدند و چقدر این مسئله را جدی تلقی می [zwnj&](#) کردند و تلاش می [zwnj&](#) کردند تا مسائل در میان مسلمانان حل شود و هیچ اختلافی باقی نماند. امیرالمومنین (ع) با اینکه [zwnj&](#) خود را مستحق خلافت و امامت امت اسلامی می [zwnj&](#) دانستند، اما برای اینکه تفرقه میان امت ایجاد نشود، صبر کردند

اهل بیت (ع) نیز حاضر بودند سختی هایی را تحمل کنند و مشکلاتی را به جان بخرند تا میان امت اسلامی تفرقه ایجاد نشود. امیرالمومنین (ع) را می [zwnj&](#) بینیم که با اینکه [zwnj&](#) خود را مستحق خلافت و امامت امت اسلامی می [zwnj&](#) دانستند، اما برای اینکه تفرقه میان امت ایجاد نشود، صبر کردند. همچنین می [zwnj&](#) بینیم که [zwnj&](#) ائمه دیگر هم همین طور هستند. خیلی از اوقات شاگردانی برای علم آموزی خدمت امام باقر و امام صادق (ع) می [zwnj&](#) آمدند که از اهل سنت بودند و خودشان امام باقر و امام صادق (ع) را به امامت قبول نداشتند، اما این دو امام بزرگوار آنها را به گرمی می [zwnj&](#) پذیرفتند و مطالب ناب و پرباری در اختیار آنها قرار می [zwnj&](#) دادند تا همه امت اسلامی از وجود ائمه (ع) برخوردار شوند که نمونه آن حدیث عنوان بصری است.

همچنین ائمه (ع) به پیروان خود توصیه می [zwnj&](#) کردند که رفتار و منش خوبی را با سایر مسلمانان در پیش بگیرند و این باید برای همه ما الگو باشد؛ چه دانشجویان شیعی چه دانشجویان اهل سنت آن روشی را که پیغمبر پیش گرفتند و اهل بیت ایشان داشتند را پیش گیرند و بکوشند با سایر افراد اگرچه از مذهب ما نیستند و اعتقادات ما را ندارند، به خوبی برخورد کنند. آنها را برادران مومن [zwnj&](#) خود بدانیم برای آنها خیرخواه باشیم و همانطور که خوبی و خیر را برای خود می [zwnj&](#) پسندیم برای آنها هم بپسندیم و همانطور که شر و بدی را برای خودمان نمی [zwnj&](#) پسندیم برای آنها هم نپسندیم.

توصیه دیگری که به دانشجویان عزیز دارم این است که با چشم باز نسبت به مسائلی که در جامعه اسلامی در حال گذر است دقت کنند. اکنون شاید داعش به صورت ظاهری از بین رفته باشد و پایگاه جغرافیایی و منطقه [zwnj&](#) ای به عنوان منطقه حاکمیت جغرافیایی و سیاسی شاید نداشته باشد، اما به هر حال افکاری که به صورت سم پاشی [zwnj&](#) در جامعه اسلامی پراکنده شده است، مدتهای زیادی باقی خواهد ماند و از بین بردن این افکار وظیفه دانشجویان، طلاب، علما و نخبگان جامعه است.